

Dabas aizsardzības pārvalde

Pitragupes krasti

Publicēts: 14.11.2020.

Dabas pieminekli veido atsegumi, ūdenskritumi un akmeņaina gultne. To kopējais skaits ir 25. Pitragupes atsegumu joslas kopgarums ir 1 km, bet dabas pieminekļa teritorijai piederošajā Zviedru grāvī tas ir vēl papildus 100 m. Atsegumu augstums ir līdz aptuveni 2,5 m.

Apkārtnes daba ir salīdzinoši neskarta ar savdabīgām ainavām.

Aizsardzības kategorija: aizsargājams ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis, atrodas [Natura 2000 teritorijā, Slīteres Nacionālajā parkā](#).

Kods: LV0441640

Administratīvais iedalījums: Talsu novads, Dundagas pagasts

Pārvalde: Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība [Kurzemes reģionālā administrācija](#).

Robežu shēma

[Robežu shēma uz ortofoto pamatnes](#)

Normatīvie akti

[Ministru Kabineta noteikumi Nr. 175 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem"](#)

[Ministru Kabineta noteikumi Nr. 751 "Slīteres nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"](#)

Teritorija ir izvietojusies Kurzemes pussalas pašā ziemeļu galā, Piejūras zemienē, Irves līdzenumā, Pitragupes ielejā, vietā, kur upīte šķērso senās Litorīnas jūras krasta kāpli.

Dabas pieminekļa raksturīgākā iezīme ir nelieli vidējā devona Eifela stāva Narvas svītas nogulumu atsegumi, kuri ir izveidojušies Pitragupes krastos lejpus un augšpus šīs upes zarojuma (ar Zviedru grāvi un nelielu strautu). Nelielo atsegumu kopējais skaits Pitragupes zemajos krastos un šīs upes gultnē ir 25 un tajos ir sastopami pelēki, retāk iesārti, bieži vizlaini, smalkgraudaini smilšakmeņi. Bieži smilšakmeņi ir vidēji stipri cementēti ar karbonātu minerāliem. Smilts iezīēm bieži ir raksturīgs straumju ripsnojums, retāk var novērot slīpslāņojuma tekstūras. Smilšakmeņos reizēm ir ķiršsarkanu mālu starpkārtas, bet samērā bieži atsegumos māli dominē un veido patstāvīgus slāņus.

Pitragupes gultnē ir 6 nelieli ūdenskritumi. Pitragupes atsegumu joslas kopgarums ir 1 km, bet dabas pieminekļa teritorijā ietilpstošajā Zviedru grāvī tas ir vēl papildus 100 m. Atsegumu augstums ir līdz aptuveni 2,5 m.

Mazā upītes Pitragupe un tai līdzīgais Zviedru grāvis ar nelieliem devona iežu atsegumiem, maziem ūdenskritumiem un akmeņainu gultni veido savdabīgu neskartas dabas ainavu.

Atseguma stratigrāfiskā nozīme saistās ar to, ka šeit ir vieni no Latvijā retajiem Narvas svītas nogulumu atsegumiem. Tie ir vissenākie Latvijas sauszemes teritorijā atsegtie pamatieži dabīgā sagulumā.

Dabas pieminekļa teritorijā ietilpst Zviedru grāvja lejteces posms 150 m garumā, kurā atrodas ūdenskritums - 2 m plata un 0,85 augsta kāple 100 m augšpus tā satekas ar Pitragupi. Zviedru grāvis mēdz būt sauss, tomēr biežāk pa to tek ūdens, veidojot skaistu ūdenskritumu, kas ziemā pārtop skaistos ledus veidojumos. Šo var uzskatīt par nozīmīgāko ģeoloģisko veidojumu Pitragupes - Zviedru grāvja joslā. Ģeoloģiskais griezumš ūdenskrituma atsegumā ir sekojošs:

slānis. 0,0-0,35 m. Aleirolīts, ķiršsarkans, vizlains, viendabīgs;

slānis. 0,35-0,5 m. Aleirolīts mālains violets, augšā ar aleirolīta starpkārtni, gaišpelēks, vēl augstāk - sarkans;

slānis. 0,5-0,85 m. Smilšakmens ļoti smalkgraudains, sīki viļņoti slāņots un ar straumjuripsnojuma slāņojumu.

3 m augšpus tā ir vēl viena 0,1 m augstakāple, kurā atsedzas smalkgraudains smilšakmens.

Bieži Pitragupei un Zviedru grāvī ir akmeņaina gultne. Lielāko tur sastopamo laukakmeņu tilpums ir 1-1,5 kubikmetri.

Narvas svītas nogulumi ir veidojušies jūras transgresijas laikā, kad tā bija visplašākā visā vidējā devonā. Narvas laikposma beigās jūras līmenis pazeminājās un sāka attīstīties deltas ar plūdmainu dominējošu ietekmi, kas bija sevišķi izteiktas nākamajā – Arukilas laikposmā.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas Eiropas Savienības aizsargājami biotopi: smilšakmens atsegumi (8220), veci vai dabiski boreāli meži upju straujteces (9010*), aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži) (91E0*) un dabiski upju posmi (3260).

Mazā upītes Pitragupe un tai līdzīgais Zviedru grāvis ar nelieliem devona iežu atsegumiem, maziem ūdenskritumiem un akmeņainu gultni veido savdabīgu neskartas dabas ainavu.

Citi dati par šo un citām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.daba.gov.lv/lv/pitragupes-krasti>